

Az európai szocialista országok földrajzi névbizottságainak tanácskozása Budapesten

Előzmények

Az ENSZ keretében 1967 óta folyó névbizottsági tevékenység regionális csoportokra tagolódik. A regionális csoportok egy vagy több képviselőjéből tevődik össze a szakértői csoport, amely az ötévenként tartott konferenciák közötti időszakban a tevékenységet összefogja. A több országot magába foglaló aktív regionális csoportok mindegyikének van egy, általában két konferencia közötti időszakra választott képviselő országa. Az 1972–77. évekre a 7. sz., Kelet-Közép- és Délkelet-Európa regionális csoport vezetője Magyarország, a csoport tagjai ezenkívül: Bulgária, Csehszlovákia, Jugoszlávia és Lengyelország. Megállapodás folytán a csoport munkájában megfigyelőként az NDK is részt vesz, újabban erre vonatkozó szándékát jelentette be Görögország és Románia is. A regionális csoport eddig két ízben találkozott. Először 1971 őszén Prágában, majd 1975 januárjában Budapesten. A tanácskozások mindkét esetben az önálló 8. sz. csoportot alkotó Szovjetunióval együtt folytak.

Részvétel

A tanácskozáson külföldről Bulgária (2 fő), Csehszlovákia (3), Lengyelország (5), NDK (1) és a Szovjetunió (1) képviselői vettek részt. Magyarországot *Dr. Radó Sándor* (a tanácskozás elnöke), *Dr. Fábian Pál*, *Földi Ervin*, *Ifj. Hőnyi Ede* és *Dr. Takács József* képviselte.

Az 1975. januári tanácskozás lényegében a szakértői csoport 1975. márciusi New-York-i 6. ülészakának előkészítését szolgálta a két regionális csoport részéről. Így a napirendi pontok is ennek megfelelően alakultak. A fontosabb megtárgyalt kérdéseket az alábbiakban soroljuk fel.

Beszámolók

A résztvevők beszámoltak az országaikban az 1972. évi londoni konferencia óta a földrajzi nevek egységesítésében végzett tevékenységről. Megállapították, hogy több országban országos hatáskörű földrajzinév-bizottságok működnek. A tanácskozás kívánatosnak tartotta, hogy Csehszlovákiában és Jugoszláviában — ahol ilyen országos hatáskörű testületek nincsenek — földrajzinév-bizottságot hozzanak létre.

Szakkifejezések

A résztvevők megkapták a földrajzi nevek nemzetközi egységesítésének szakkifejezéseit tartalmazó összeállítást. Megállapodás született arról, hogy a Szovjetunió rövid időn belül elkészíti az angol, francia és spanyol nyelvű kifejezések és meghatározások orosz nyelvű megfelelőinek összeállítását.

Tenger alatti objektumok neve

Csehszlovákia bemutatta a fontosabb ilyen neveket tartalmazó jegyzéket. A tanácskozás megállapította, hogy célszerű lenne minden országban hasonló jegyzéket kiadni, továbbá szükséges ilyen jegyzéket az 1 : 2 500 00 méretarányú világtérkép szelvényein található nevekből összeállítani. Erre Csehszlovákiát, a Szovjetuniót és Magyarországot kérték fel, végül is a jegyzéket Magyarország készítette el. Szükségesnek tartották ebbe a tevékenységbe a Nemzetközi Térképészeti Társulást is bekapcsolni.

Földön kívüli objektumok neve

Ebben a kérdésben elsősorban a Nemzetközi Csillagászati Unióval való együttműködésről volt szó. Felkérték a résztvevő országokat, hogy kiváló tudósaik és művészeik névjegyzékével járuljanak hozzá az elnevezési kérdések megoldásához.

Latin betűs átírás

A Szovjetunió képviselője tájékoztatta a tanácskozást, hogy javasolni fogja az orosz cirillbetűk ún. aka-

démiai átírását nemzetközi használatra, mert erre a korábban megjelent szovjet szabvány lehetőséget ad (bár szakterületenként továbbra is több rendszer marad érvényben). Magyarország tájékoztatást adott a szakértői csoport átírási munkacsoportja keretében hozzá tartozó kínai, koreai és mongol latin betűs átírás helyzetéről. Bemutatta az újonnan megjelent kínai latin betűs térképet, közreadta a Korea két részében használt átírásokról szóló összehasonlító értékelést és az ezekhez tartozó táblázatokat. Szó volt az 1972. évi londoni konferencián elfogadott bolgár átírás alternatív betűcsoportjainak alkalmazásáról, amelyet a kartográfiai használatból ki kellene küszöbölni.

Névtárak

A tanácskozás az amerikaiak által javasolt módszer helyett — amely az amerikai névtárak nemzetközivé tételét jelentené — jobbnak tartja, ha csoportjaink a nemzeti névtárak kiadását szorgalmazzák az ENSZ égisze alatt. Az egységes címlapra vonatkozó javaslat megtételére Magyarországot és a Szovjetuniót kérték fel. Megállapította a tanácskozás, hogy a részvevő országokban igen különböző megoldású névtárak készülnek. Javasolta, hogy együttműködés keretében egységes tartalmú és kivitelű névtárakat alakítsanak ki.

A földrajzi nevekben előforduló fogalmak szótára

A csehszlovál javaslatra készülő, értelmezést is tartalmazó szótár tartalmi és szerkesztési kérdéseit vitatták meg. A szótár végső formájában a fogalmakat valamennyi részvevő ország nyelvén tartalmazni fogja.

Exonimák (hagyományos földrajzi nevek)

A tanácskozás javasolta, hogy az ilyen nevek csökkentése érdekében készítsenek névjegyzékeket, ezeket adják át bírálatra az érdekelt intézményeknek és testületeknek. Javasolja, hogy küldjék meg az ENSZ részére is.

Egyéb kérdések

A tanácskozás javasolta, hogy a szakértői csoport hetedik ülészakát ne 1976-ban, hanem 1977-ben, a harmadik konferencia előtt tartsák. Megállapodtak a földrajzi nevekkel kapcsolatos anyagok további cseréjében. Felkérte a tanácskozás a Szovjetunió és Magyarország képviselőjét, hogy a hozott határozatokról a szakértői csoport hatodik ülészakán számoljon be.

Értékelés

A tanácskozás célja az volt, hogy a szakértői csoport 1975 márciusi, New Yorkban megtartandó hatodik ülészaka előtt a 7. és 8. regionális csoport egységes állásfoglalását kidolgozza. Ezt a célt a tanácskozás maradéktalanul elérte. A tanácskozáson ugyanakkor mód nyílt több kérdésben a részvevő országok tapasztalatainak kicserélésére is. Igen hasznos volt a különféle típusú névtárak közlési módszerének összehasonlítása, az exonimák csökkentésével kapcsolatos vita és az átírások állásának áttekintése.

Az 1977. évi harmadik ENSZ-konferencia előtt, a lehetőség szerint 1976 végén a szakértői csoport hatodik ülészakának tapasztalatai alapján és a két regionális csoportban addig végzett tevékenység megfelelő összefogásával újabb egyeztető tanácskozás megtartása látszik szükségesnek.

Dr. Radó Sándor